

Comhairle an
Aontais Eorpaigh

An Bhruiséil, 2 Bealtaine 2023
(OR. en)

8917/23

**Comhad Idirinstitiúideach:
2023/0144(COD)**

**POLCOM 76
COEST 289
CODEC 756**

TOGRA

ó:	Ardrúnaí an Choimisiúin Eorpaigh, arna s(h)íniú ag Martine DEPREZ, Stiúrthóir
dáta a fuarthas:	2 Bealtaine 2023
chuig:	Thérèse BLANCHET, Ardrúnaí Chomhairle an Aontais Eorpaigh
Uimh. an doic. ón gCoim.:	COM(2023) 245 final
Ábhar:	Togra le haghaidh RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE maidir le bearta léirscaoilte trádála sealadacha lena bhforlíontar na lamháltais trádála is infheidhme i dtaca le táirgí na Moldóive faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus an Mholdóiv, den pháirt eile

Gheobhaidh na toscaireachtaí i gceangal leis seo doiciméad COM(2023) 245 final.

Faoi iamh: COM(2023) 245 final

AN COIMISIÚN
EORPACH

An Bhruiséil, 2.5.2023
COM(2023) 245 final

2023/0144 (COD)

Togra le haghaidh

RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

maidir le bearta léirscaoilte trádála sealadacha lena bhforlíontar na lamhálaí trádála is infheidhme i dtaca le táirgí na Moldóive faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus an Mholdóiv, den pháirt eile

MEABHRÁN MÍNIÚCHÁIN

1. COMHTHÉACS AN TOGRA

• Forais agus cuspóirí an togra

I ngeall ar an bhfogha míleata gan chúis gan údar a thug an Rúis faoin Úcráin an 24 Feabhra 2022, tá tionchar an-diúltach i gcónaí ar chumas Phoblacht na Moldóive ('an Mholdóiv') trádáil a dhéanamh leis an gcuid eile den domhan. Is é is cúis leis sin, go háirithe, go raibh onnmhairí na Moldóive ag brath ar idirthuras trí chríoch na hÚcráine agus ar bhonneagar na hÚcráine, rudaí nach bhfuil fáil orthu den chuid is mó fós. Sa chomhthéacs deacair sin, d'iarr an Mholdóiv ar an Aontas coinníollacha a chur i bhfeidhm chun a chur ar a cumas féin cuid dá trádáil leis an gcuid eile den domhan a atreorú chuig an Aontas. Chuideodh an méid sin chun a caidreamh trádála leis an Aontas a dhoimhniú a thuilleadh agus chun tacú lena gilleagar. Ar na bearta a d'fhéadfaí a dhéanamh áirítear méadú a dhéanamh ar mhéid an léirscaoilte margaidh trí Rialachán (AE) 2022/1279 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 18 Iúil 2022 maidir le bearta sealadacha léirscaoilte trádála lena bhforlíontar lamháltais trádála is infheidhme i dtaca le táirgí ón Moldóiv faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus Poblacht na Moldóive ('an Comhaontú Comhlachais')¹ lena mbunaítear limistéar saorthrádála domhain cuimsitheach. Tháinig an Rialachán seo i bhfeidhm an 23 Iúil 2022 agus beidh sé i bhfeidhm fós go dtí an 24 Iúil 2023. Is amhlaidh a thugann na bearta sin solúbthacht agus cinnteacht do tháirgeoirí na Moldóive.

I bhfianaise fogha míleata gan stad na Rúise faoin Úcráin agus an tionchair leanúnaigh ar an Moldóiv, agus ós rud é gur deonaíodh don Mholdóiv stádas mar iarrthóir ar an Aontas i mí an Mheithimh 2022, tá an Coimisiún ag moladh Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena ndéanfar na bearta léirscaoilte trádála sin a athnuachan ar feadh tréimhse bliana ón dáta a rachaidh na bearta reatha in éag (i.e. ón 25 Iúil 2023). Ba cheart na bearta a bheith i bhfoirm fionraí shealadaigh ar na taraifí uile atá fós le híoc faoi Theideal V den Chomhaontú Comhlachais. Baineann sé sin le torthaí agus glasraí faoi réir chóras an phraghais iontrála agus taraif-chuótaí.

Faoi Iarscríbhinn XV-A a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais, tá seacht dtáirge talmhaíochta ón Moldóiv faoi réir taraif-chuótaí. Is iad sin: trátaí, gairleog, fionchaora boird, úlla, silíní, plumaí agus sú fionchaor. Maidir leis na táirgí sin go léir, tá sé iomchuí na taraifí uile agus córas an phraghais iontrála a chur ar fionraí chun tacú go sealadach le hatreorú onnmhairiúchán na dtáirgí sin chuig an Aontas.

Áiritheoidh na bearta sealadacha agus eisceachtúla sin go mbeidh na sreabha trádála atá ann cheana ón Moldóiv go dtí an tAontas in ann leanúint ar aghaidh, rud a thacóidh le gilleagar na Moldóive. Tá sé sin i gcomhréir le príomhchuspóir de chuid an Chomhaontaithe Comhlachais, is é sin coinníollacha a bhunú do chaidreamh feabhsaithe eacnamaíoch agus trádála as a dtiocfaidh comhtháthú na Moldóive de réir a chéile i margadh inmheánach an Aontais agus rannchuidiú le neartú an daonlathais agus le cobhsaíocht pholaitiúil, eacnamaíoch agus institiúideach sa Mholdóiv.

¹ An Comhaontú Comhlachais idir an tAontas Eorpach agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát de pháirt amháin, agus Poblacht na Moldóive den pháirt eile (IO L 240, 30.8.2014, lch. 4) , shínigh na Páirtithe an 27 Meitheamh 2014 é. Tá an Comhaontú Comhlachais, lena n-áirítear an Limistéar Domhain Cuimsitheach Saorthrádála (DCFTA) á chur i bhfeidhm go sealadach ón 1 Meán Fómhair 2014 agus tá sé i bhfeidhm go hiomlán ón 1 Iúil 2016 i ndiaidh do Bhallstáit uile an Aontais é a dhaingniú.

Na bearta léirscaoilte trádála a leagtar amach sa togra seo le haghaidh Rialacháin, tá siad i gcomhréir le hAirteagal 2 den Chomhaontú Comhlachais atá tiomanta do phrionsabail dhaonlathacha, cearta an duine agus saoirsí bunúsacha a urramú chomh maith le cur i gcoinne leathadh na n-arm ollscriosta, ábhair ghaolmhara agus modhanna seachadta na n-arm sin. Sa bhreis air sin, faoin Airteagal céanna, léiríonn na Páirtithe tiomantas go háirithe d'urraim a thabhairt don smacht reachta agus don dea-rialachas, an comhrac i gcoinne an éillithe, i gcoinne gníomhaíochtaí coiriúla, iad eagraithe nó gan a bheith eagraithe, lena n-áirítear iad siúd de chineál trasnáisiúnta, agus i gcoinne na sceimhlitheoireachta, agus do phrionsabail na forbartha inbhuanaithe agus an iltaobhachais éifeachtaigh. Mar réamhriachtanas ní mór na bearta léirscaoilte trádála féin urraim a thabhairt do na heilimintí riachtanacha agus na prionsabail ghinearálta sin.

Ina theannta sin, tá sé d'aidhm ag na bearta léirscaoilte trádála a leagtar amach sa togra seo a áirithiú, i gcomhréir le hAirteagal 207(1) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE), go seolfar comhbheartas tráchtála an Aontais i gcomhréir le prionsabail agus cuspóirí ghníomhaíocht sheachtrach an Aontais a leagtar amach in Airteagal 21 den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE).

Beidh feidhm ag nósanna imeachta coimirce brostaithe ar bhonn faireachán tráthrialta lena bhféadfar dleachtanna custaim a thabhairt isteach an athuair.

- **Comhsheasmhacht le forálacha beartais atá sa réimse beartais cheana**

Tá na bearta léirscaoilte trádála sin comhsheasmhach leis an gComhaontú Comhlachais agus go háirithe le Teideal V lena mbunaítear DCFTA, rud lena bhforáiltear go mbunóidh na Páirtithe limistéar saorthrádála de réir a chéile thar idirthréimhse nach mó ná 10 mbliana ó theacht i bhfeidhm an Chomhaontaithe sin (Airteagal 143 den Chomhaontú).

Ina theannta sin, le Rialachán (AE) 2022/1279 léiríodh tiomantas láidir an Aontais tacaíocht eacnamaíoch a thabhairt don Mholdóiv trí bhíthin trádáil idirnáisiúnta i gcomhthéacs fhogha na Rúise faoin Úcráin. Is forbairt loighciúil ar an mbeartas sin a bheadh in athnuachan na mbeart léirscaoilte trádála.

Ina theannta sin, d'iarr an Mholdóiv in 2022 go ndéanfaí an t-athbhreithniú faoi Airteagal 147 den Chomhaontú a ghníomhachtú chun féachaint ar dhlús a chur leis an raon feidhme maidir le deireadh a chur le dleachtanna custaim idir an Mholdóiv agus an tAontas agus an raon feidhme sin a leathnú. Tá plé á dhéanamh air sin faoi láthair.

- **Comhsheasmhacht le beartais eile de chuid an Aontais**

Cháin an tAontas Eorpach go láidir fogha na Rúise faoin Úcráin agus tá céimeanna suntasacha glactha aige chun tacú leis an Moldóiv sa chomhthéacs eisceachtúil seo, lena n-áirítear tacaíocht bhreise dhaonnúil agus teorann a thabhairt, cúnamh macra-airgeadais agus bearta chun trádáil a éascú san am dúshlánach seo. Ina theannta sin, bronnadh stádas mar thír is iarrthóir ar an Aontas Eorpach ar an Moldóiv i mí an Mheithimh 2022. Dá bhrí sin, chomhlíonfadh an Rialachán atá beartaithe oibleagáid an Aontais faoi Airteagal 21(3) CAE chun comhsheasmhacht a áirithiú idir réimsí éagsúla a ghníomhaíochta seachtraí, mar aon le hAirteagal 207(1) CFAE lena bhforáiltear go ndéanfar an comhbheartas tráchtála i gcomhréir le prionsabal agus cuspóirí ghníomhaíochtaí seachtracha an Aontais.

2. BUNÚS DLÍ, COIMHDEACHT AGUS COMHRÉIREACHT

- **Bunús dlí**

Is é Airteagal 207(2) CFAE an bunús dlí don togra.

- **Coimhdeacht (i gcás inniúlacht neamheisiach)**

Sainítear an comhbheartas tráchtála mar inniúlacht eisiach de chuid an Aontais, i gcomhréir le hAirteagal 3(1)(e) CFAE. Dá bhrí sin, níl feidhm ag prionsabal na coimhdeachta.

- **Comhréireacht**

Tá an togra seo riachtanach chun an comhbheartas tráchtála a chur chun feidhme agus chun tacaíocht eacnamaíoch a thabhairt don Mholdóiv faoi na deacrachtaí atá aici faoi láthair, i réimse na trádála leis an Aontas freisin.

- **An rogha ionstraime**

Tá an togra seo bunaithe ar Airteagal 207(2) CFAE agus tagann sé faoi chomhbheartas tráchtála an Aontais.

3. TORTHAÍ AR MHEASTÓIREACHTAÍ EX POST, AR CHOMHAIRLIÚCHÁIN LEIS NA PÁIRTITHE LEASMHARA AGUS AR MHEASÚNUITHE TIONCHAIR

- **Meastóireachtaí ex post/seiceálacha oiriúnachta ar an reachtaíocht atá ann cheana**

Neamhbhainteach.

- **Comhairliúcháin leis na páirtithe leasmhara**

Neamhbhainteach.

- **Bailiú agus úsáid saineolais**

Neamhbhainteach.

- **Measúnú tionchair**

Chun a áirithiú go leanfar de na bearta léirscaoilte trádála le haghaidh na Moldóive tar éis dhul in éag Rialachán (AE) 2022/1279 an 24 Iúil 2023, tá sé tábhachtach go dtiocfaidh an Rialachán i bhfeidhm an 25 Iúil 2023. I bhfianaise an ghá sin agus na práinne a bhaineann leis an togra seo dá bharr, ní dhearnadh aon mheasúnú tionchair ar an mbeart atá faoi chaibidil. Mar sin féin, bhí forálacha trádála agus forálacha maidir le cúrsaí trádála sa Chomhaontú Comhlachais faoi réir measúnú tionchair inbhuanaitheachta a choimisiúnaigh Ard-Stiúrthóireacht na Trádála agus a eisíodh in 2012, agus cuireadh an measúnú sin san áireamh sa phróiseas caibidlíochta DCFTA. Deimhníodh sa staidéar sin gur dea-thionchar eacnamaíoch an tionchar a d'imreofaí ar an Aontas Eorpach agus ar an Moldóiv araon ach na forálacha sin maidir le trádáil agus cúrsaí trádála a chur chun feidhme.

Ina theannta sin, tá faireachán agus tuairisciú tráthrialta á ndéanamh ar shreafaí allmhairí faoi Rialachán (AE) 2022/1279.

- **Oiriúnacht rialála agus simpliú**

Ní chuireann an beart seo le hualach rialála cuideachtaí.

- **Ceartha bunúsacha**

Chomhlíonfadh na bearta sin na bunphrionsabail a chumhdaítear sa Chomhaontú Comhlachais. Go háirithe, thabharfaí urraim do phrionsabail dhaonlathacha, do chearta an duine agus do shaoirsí bunúsacha (Airteagal 2 den Chomhaontú Comhlachais).

Bheadh na bearta i gcomhréir freisin leis an gCairt Eorpach um Chearta Bunúsacha.

4. IMPLEACHTAÍ BUISÉADACHA

De réir meastachán atá bunaithe ar allmhairí táirgí na Moldóive lena mbaineann in 2021, an bhliain dheireanach sular tugadh isteach bearta trádála uathrialacha, caillfidh an tAontas ioncam custaim ar fiú EUR 0.3 milliún in aghaidh na bliana. Dá bhrí sin, is beag tionchar a bheidh aige sin ar acmhainní dílse an Aontais.

5. EILIMINTÍ EILE

- **Pleananna cur chun feidhme, agus socruithe faireacháin, meastóireachta agus tuairiscithe**

Tá tuairisc ar líne ar éabhlóid na trádála déthaobhaí idir an tAontas agus an Mholdóiv le fáil ar leathanaigh ghréasáin atá ag an gCoimisiún Eorpach chuige sin (europa.com).

- **Doiciméid mhíniúcháin (i gcás treoracha)**

Neamhbhainteach.

- **Míniúchán mionsonraithe ar fhorálacha sonracha an togra**

I bhfianaise na staide géarchéime sa Mholdóiv mar thoradh ar ionradh na Rúise ar an Úcráin, is é is aidhm don Rialachán na sreafaí trádála do na hallmhairí uile ón Moldóiv a mhéadú trí na taraifí uile atá fós le híoc agus na dleachtanna allmhairiúcháin uile a chuirtear i bhfeidhm ar tháirgí na Moldóive a chur ar fionraí. Dheonófaí na bearta léirscaoilte trádála i bhfoirm fionraí iomlán a chur ar dhleachtanna allmhairiúcháin ar gach táirge.

Togra le haghaidh

RIALACHÁN Ó PHARLAIMINT NA hEORPA AGUS ÓN gCOMHAIRLE

maidir le bearta léirscaoilte trádála sealadacha lena bhforlíontar na lamháltais trádála is infheidhme i dtaca le táirgí na Moldóive faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus an Mholdóiv, den pháirt eile

TÁ PARLAIMINT NA hEORPA AGUS COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 207(2) de,

Ag féachaint don togra ón gCoimisiún Eorpach,

Tar éis dóibh an dréachtghníomh reachtach a chur chuig na parlaimintí náisiúnta,

Ag gníomhú dóibh i gcomhréir leis an ngnáthnós imeachta reachtach²,

De bharr an mhéid seo a leanas:

- (1) Tá an Comhaontú Comhlachais idir an tAontas Eorpach agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus Poblacht na Moldóive ('an Mholdóiv') den pháirt eile³, (an 'Comhaontú Comhlachais'), ina bhonn leis an ngaol idir an tAontas agus Poblacht na Moldóive. I gcomhréir le Cinneadh 2014/492/AE ón gComhairle⁴, ón 1 Meán Fómhair 2014, bhí feidhm shealadach ag Teideal V den Chomhaontú Comhlachais, ar teideal é a bhaineann le trádáil agus le cúrsaí trádála, agus tháinig sé i bhfeidhm an 1 Iúil 2016 tar éis do na Ballstáit uile é a dhaingniú.
- (2) Cuirtear in iúl sa Chomhaontú Comhlachais gur mian leis na Páirtithe sa Chomhaontú Comhlachais (na 'Páirtithe') an caidreamh a neartú agus a leathnú ar bhealach uailmhianach agus nuálach, comhtháthú eacnamaíoch a éascú agus a bhaint amach de réir a chéile, agus é sin a dhéanamh i gcomhréir leis na cearta agus leis na hoibleagáidí is toradh ar bhallraíocht na bPáirtithe san Eagraíocht Dhomhanda Trádála.
- (3) Foráiltear le hAirteagal 143 den Chomhaontú Comhlachais go mbunófar limistéar saorthrádála de réir a chéile idir na Páirtithe i gcomhréir le hAirteagal XXIV den Chomhaontú Ginearálta um Tharaifí agus Trádáil 1994 ('CGTT 1994'). Chuige sin, foráiltear le hAirteagal 147 den Chomhaontú Comhlachais go gcuirfear deireadh de réir a chéile le dleachtanna custaim i gcomhréir leis na Sceidil a áirítear ann agus an fhéidearthacht atá ann dlús a chur le raon feidhme an díothaithe sin agus é a leathnú.

² Seasamh ó Pharlaimint na hEorpa an ... (nár foilsíodh fós san Iris Oifigiúil) agus Cinneadh ón gComhairle an ...

³ IO L 240 an 30.8.2014, lch. 4

⁴ Cinneadh 2014/492/AE ón gComhairle an 16 Meitheamh 2014 maidir le síniú, thar ceann an Aontais Eorpaigh, agus cur i bhfeidhm sealadach an Chomhaontaithe Comhlachais idir an tAontas Eorpach agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a mBallstáit, de pháirt amháin, agus Poblacht na Moldóive, den pháirt eile (IO L 260, 30.8.2014, lch. 1).

- (4) I ngeall ar chogadh foghach na Rúise i gcoinne na hÚcráine ó bhí an 24 Feabhra 2022 ann, cogadh gan chúis gan údar, bhí tionchar thar a bheith diúltach ar chumas na Moldóive trádáil a dhéanamh leis an gcuid eile den domhan, go háirithe toisc go raibh onnmhairí na Moldóive ag brath ar idirthuras trí chríoch na hÚcráine agus ar bhonneagar na hÚcráine le haghaidh na trádála sin, rudaí nach bhfuil fáil orthu den chuid is mó fós. Chun na drochéifeachtaí ar gheilleagar na Moldóive a mhaolú, is gá luas a chur le forbairt caidrimh eacnamaíoch níos dlúithe idir an tAontas agus Poblacht na Moldóive agus tacaíocht thapa a thabhairt do gheilleagar na Moldóive i bhfianaise na n-imthosca criticiúla sin. Is gá agus is iomchuí, dá bhrí sin, leanúint de na sreabha trádála a spreagadh agus lamháltais a dheonú i bhfoirm beart léirscaoilte trádála le haghaidh gach táirge i gcomhréir le luasghéarú i ndáil le deireadh a chur le dleachtanna custaim ar thrádáil idir an tAontas agus an Mholdóiv.
- (5) I gcomhréir le hAirteagal 21(3) den Chonradh ar an Aontas Eorpach (CAE), tá an tAontas le comhchuibheas idir réimsí éagsúla dá ghníomhaíocht sheachtrach a áirithiú. De bhun Airteagal 207(1) den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE), tá an comhbheartas tráchtála le stiúradh i gcomhthéacs phrionsabail agus chuspóirí ghníomhaíocht sheachtrach an Aontais.
- (6) Rachaidh Rialachán (AE) Uimh. 2022/1279 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle⁵ in éag an 24 Iúil 2023.
- (7) Ba cheart gur mar seo a leanas a bheadh na bearta léirscaoilte trádála a bhunaítear leis an Rialachán seo: (i) cur i bhfeidhm chóras an phraghais iontrála maidir le torthaí agus glasraí a chur ar fionraí; agus (ii) na taraif-chuótaí agus dleachtanna allmhairiúcháin uile a chur ar fionraí. Trí na bearta sin, déanfaidh an tAontas an comhtháthú eacnamaíoch idir an Mholdóiv agus an tAontas a dhoimhniú agus tabharfaidh an tAontas tacaíocht eacnamaíoch iomchuí a rachaidh chun tairbhe don Mholdóiv agus do na hoibreoirí eacnamaíocha atá buailte.
- (8) Chun calaois a chosc, ba cheart an teideal chun leas a bhaint as na bearta trádála a bhunaítear leis an Rialachán seo a bhaint go hiomlán a bheith faoi réir na gcoinníollacha ábhartha uile chun sochair a fháil faoin gcomhaontú comhlachais a bheith comhlíonta ag an Moldóiv, lena n-áirítear na rialacha maidir le tionscnamh na dtáirgí ábhartha agus na nósanna imeachta a bhaineann leis sin, agus faoi réir an Mholdóiv a bheith ag obair i ndlúthchomhar riaracháin leis an Aontas, lena bhforlíontar sa Chomhaontú Comhlachais.
- (9) Ba cheart don Mholdóiv staonadh ó aon dleacht nó muirear nua a mbeadh a choibhéis d'éifeacht acu nó ó aon srian cainníochtúil nó beart nua a mbeadh a choibhéis d'éifeacht acu a thabhairt isteach i gcás allmhairí de thionscnamh an Aontais, sin nó ó mhéadú a dhéanamh ar dhleachtanna nó muirir atá ann cheana agus ó shrian d'aon saghas eile a thabhairt isteach, ach amháin má tá údar soiléir leis i gcomhthéacs an chogaidh. I gcás nach gcomhlíonann an Mholdóiv aon cheann de na coinníollacha sin, ba cheart a chumhachtú don Choimisiún na bearta trádála uile a bunaíodh leis an Rialachán seo, nó cuid díobh, a chur ar fionraí ar bhonn sealadach.

⁵ Rialachán (AE) 2022/1279 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 18 Iúil 2022 maidir le bearta léirscaoilte trádála sealadacha lena bhforlíontar na lamháltais trádála is infheidhme i dtaca le táirgí ó Phoblacht na Moldóive faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus an Mholdóiv, den pháirt eile (IO L 195, 22.7.2022, lch. 6)

- (10) Foráiltear le hAirteagal 2 den Chomhaontú Comhlachais gur bunghnéithe den Chomhaontú Comhlachais, i measc nithe eile, prionsabail an daonlathais, cearta an duine agus saoirsí bunúsacha a urramú chomh maith le cur i gcoinne leathadh na n-arm ollscriosta, ábhair ghaolmhara agus modhanna seachadta na n-arm sin. Faoi Airteagal céanna, léiríonn na Páirtithe tiomantas go háirithe do na prionsabail ghinearálta seo a leanas: urraim do phrionsabal an smachta reachta agus an dea-rialachais, an comhrac i gcoinne an éillithe, i gcoinne gníomhaíochtaí coiriúla, iad eagraithe nó gan a bheith eagraithe, lena n-áirítear iad siúd de chineál trasnáisiúnta, agus i gcoinne na sceimhlitheoireachta, agus an urraim do phrionsabail na forbartha inbhuanaithe agus an iltaobhachais éifeachtaigh. Is iomchuí an fhéidearthacht a thabhairt isteach na bearta léirscaoilte trádála dá bhforáiltear sa Rialachán seo a chur ar fionraí go sealadach mura n-urramóidh an Mholdóiv prionsabail ghinearálta an Chomhaontaithe Comhlachais a luaitear thuas.
- (11) Chun coinníollacha aonfhoirmeacha a áirithiú maidir le cur chun feidhme an Rialacháin seo, ba cheart cumhachtaí cur chun feidhme a thabhairt don Choimisiún na bearta léirscaoilte trádála dá dtagraítear in Airteagal 1 a chur ar fionraí go sealadach i gcás ina bhfuil tionchar tromchúiseach ar tháirgeoirí an Aontais a tháirgeann táirgí comhchosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach i ngeall ar allmhairí a thagann faoi raon feidhme an Rialacháin seo. Ba cheart na cumhachtaí sin a fheidhmiú i gcomhréir le Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle⁶.
- (12) Faoi réir measúnú trí mhí ón gCoimisiún ar bhonn faireachán tráthrialta ar thionchar an Rialacháin seo agus tar éis iarraidh chuí-réasúnaithe a fháil ó Bhallstát nó ar thionscnamh an Choimisiúin féin, is gá foráil a dhéanamh maidir leis an bhféidearthacht dleachtanna custaim a thabhairt isteach an athuair, ar dleachtanna custaim iad is infheidhme ar shlí eile faoi gComhaontú Comhlachais maidir le hallmhairí aon táirge a thagann faoi raon feidhme an Rialacháin seo agus a dhéanann dochar do mhargadh an Aontais le haghaidh táirgí comhchosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo.
- (13) Ba cheart measúnú mionsonraithe ar chur chun feidhme na mbeart trádála a bhunaítear leis an Rialachán seo a chuimsiú sa tuarascáil bhliantúil ón gCoimisiún ar chur chun feidhme an Limistéir Dhomhain Chuimsithigh Saorthrádála, rud atá ina dhlúthchuid den Chomhaontú Comhlachais.
- (14) I bhfianaise na práinne atá leis an ábhar a bhaineann leis an staid arb é cogadh foghach na Rúise i gcoinne na hÚcráine is clúis leis, meastar gurb iomchuí an eisceacht ar an tréimhse 8 seachtaine dá bhforáiltear in Airteagal 4 de Phrótacal Uimh. 1 maidir le ról na bparlaimintí náisiúnta san Aontas Eorpach, atá i gceangal le CAE, le CFAE agus leis an gConradh ag bunú an Chomhphobail Eorpaigh do Fhuinneamh Adamhach, a agairt,

TAR ÉIS AN RIALACHÁN SEO A GHLACADH:

Airteagal 1

Bearta léirscaoilte trádála

Tugtar isteach na bearta léirscaoilte trádála seo a leanas:

⁶ Rialachán (AE) Uimh. 182/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Feabhra 2011 lena leagtar síos na rialacha agus na prionsabail ghinearálta a bhaineann leis na sásraí maidir le rialú ag na Ballstáit ar fheidhmiú cumhachtaí cur chun feidhme ag an gCoimisiún (IO L 55, 28.2.2011, lch. 13)

- (a) na taraif-chuótaí uile a bunaíodh faoi Iarscríbhinn XV-A a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais, déanfar iad a chur ar fionraí agus ceadófar allmhairiú na dtáirgí a chumhdaítear faoi na cuótaí sin isteach san Aontas ón Moldóiv gan aon dleacht chustaim;
- (b) déanfar cur i bhfeidhm chóras an phraghais iontrála a chur ar fionraí le haghaidh na dtáirgí sin a bhfuil feidhm aige maidir leo mar a shonraítear in Iarscríbhinn XV-B a ghabhann leis an gComhaontú Comhlachais. Ní bheidh feidhm ag aon dleacht chustaim maidir le hallmhairí na dtáirgí sin.

Airteagal 2

Coinníollacha chun bheith i dteideal na mbeart léirscaoilte trádála

Na bearta léirscaoilte trádála dá bhforáiltear in Airteagal 1, beidh siad faoi réir na gcoinníollacha seo a leanas:

- (a) comhlíonadh na rialacha maidir le tionscnamh na dtáirgí agus na nósanna imeachta a bhaineann leo dá bhforáiltear sa Chomhaontú Comhlachais;
- (b) staonadh na Moldóive ó aon dleacht nó muirear nua a mbeadh a choibhéis d'éifeacht acu nó ó aon srian cainníochtúil nó beart nua a mbeadh a choibhéis d'éifeacht acu a thabhairt isteach i gcás allmhairí de thionscnamh an Aontais, ó mhéadú a dhéanamh ar dhleachtanna nó muirir atá ann cheana agus ó shrian d'aon saghas eile a thabhairt isteach, lena n-áirítear bearta riaracháin inmheánacha atá idirdhealaitheach, ach amháin má tá údar soiléir leis i gcomhthéacs an chogaidh; agus
- (c) Urraim na Moldóive do phrionsabail dhaonlathacha, cearta an duine agus saoirsí bunúsacha mar aon le cur i gcoinne leathadh na n-arm ollscriosta, na n-ábhar a bhaineann leo agus na modhanna a úsáidtear chun iad a seachadadh, urraim do phrionsabal an smacht reachta agus dea-rialachais, an comhrac in gcoinne an éillithe, i gcoinne gníomhaíochtaí coiriúla, iad eagraithe nó gan a bheith eagraithe, lena n-áirítear iad siúd de chineál trasnáisiúnta agus i gcoinne na sceimhlitheoireachta, agus urraim do phrionsabail na forbartha inbhuanaithe agus an iltaobhachais éifeachtaigh dá bhforáiltear in Airteagail 2, 9 agus 16 den Chomhaontú Comhlachais.

Airteagal 3

Bearta a chur ar fionraí go sealadach

1. I gcás ina gcinnfidh an Coimisiún gur leor an fhianaise atá ann nach bhfuil an Mholdóiv ag comhlíonadh na gcoinníollacha a leagtar amach in Airteagal 2, féadfaidh an Coimisiún, trí bhíthin gníomh cur chun feidhme, na bearta léirscaoilte go léir dá bhforáiltear sa Rialachán seo, sin nó cuid díobh, a chur ar fionraí. Déanfar an gníomh cur chun feidhme sin a ghlacadh i gcomhréir leis an nós imeachta scrúdúcháin dá dtagraítear in Airteagal 5(2).
2. I gcás ina n-iarrfaidh Ballstát ar an gCoimisiún aon cheann de na bearta léirscaoilte trádála dá bhforáiltear sa Rialachán seo a chur ar fionraí ar an mbonn nár chomhlíon an Mholdóiv na coinníollacha a leagtar amach in Airteagal 2, pointe (b), cuirfidh an Coimisiún tuairim réasúnaithe ar fáil laistigh de 4 mhí ó rinneadh an iarraidh i dtaobh an raibh bunús leis an maíomh nár chomhlíon an Mholdóiv na coinníollacha. Má chinneann an Coimisiún go bhfuil bunús leis an maíomh, cuirfidh sé tús leis an nós imeachta dá dtagraítear i mír 1.

Airteagal 4

Coimirce brostaithe

1. I gcás ina ndéanfar táirge de thionscnamh na Moldóive a allmhairiú faoi choinníollacha a dhéanann dochar do mhargadh an Aontais le haghaidh táirgí comhchosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo, na dleachtanna custaim is infheidhme ar shlí eile faoin gComhaontú Comhlachais maidir le hallmhairí an táirge sin, féadfaidh an Coimisiún iad a thabhairt isteach tráth ar bith trí ghníomh cur chun feidhme a ghlacadh. Déanfar an gníomh cur chun feidhme sin a ghlacadh i gcomhréir leis an nós imeachta scrúdúcháin dá dtagraítear in Airteagal 5(3).
2. Déanfaidh an Coimisiún faireachán thráthrialta ar thionchar an Rialacháin seo, agus an fhaisnéis faoi onnmhairí, allmhairí, praghsanna ar mhargadh an Aontais agus táirgeadh an Aontais na dtáirgí atá faoi réir na mbeart léirscaoilte trádála á gcur san áireamh, faoi Airteagal 1 (a).

Cuirfidh an Coimisiún torthaí an fhaireacháin thráthrialta in iúl do na Ballstáit gach dhá mhí, ag tosú ó theacht i bhfeidhm an Rialacháin seo.
3. Seolfaidh an Coimisiún measúnú ar staid mhargadh an Aontais le haghaidh táirgí comhchosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo d'fhonn na dleachtanna custaim a thabhairt isteach an athuair.

Cuirfear an measúnú sin i gcrích laistigh de thréimhse nach faide ná trí mhí:

 - (a) ar iarraidh chuí-réasúnaithe ó Bhallstát lena n-áirítear fianaise leordhóthanach *prima facie* atá ar fáil go réasúnach don Bhallstát sin de bhun mhír 5 d'allmhairí a dhéanann dochar don mhargadh dá dtagraítear i mír 1, nó
 - (b) ar thionscnamh an Choimisiúin uaidh féin, tar éis dó teacht ar an tuiscint gur dhealraitheach go bhfuil fianaise leordhóthanach *prima facie* ann go ndéanann allmhairí dochar don mhargadh dá dtagraítear i mír 1.
4. I gcás ina measfaidh an Coimisiún, de thoradh an mheasúnaithe, go ndearnadh dochar do mhargadh an Aontais le haghaidh táirgí cosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo agus ina bhfuil sé beartaithe aige dleachtanna custaim a thabhairt isteach an athuair, foilseoidh sé fógra in *Iris Oifigiúil an Aontais Eorpaigh* ina bhfógrófar go dtabharfar isteach na dleachtanna custaim is infheidhme ar shlí eile an athuair de bhun mhír 1. Tabharfar achoimre san fhógra ar phríomhthorthaí an mheasúnaithe agus sonrófar ann an tréimhse ar lena linn a fhéadfaidh páirtithe leasmhara a dtuairimí a chur isteach i scríbhinn. Ní rachaidh an tréimhse sin thar 10 mí ó dháta foilsithe an fhógra.
5. Ina mheasúnú uaidh ar cé acu ba cheart nó nár cheart bearta a chur i bhfeidhm de bhun mhír 1, cuirfidh an Coimisiún san áireamh na forbairtí ábhartha uile sa mhargadh lena n-áirítear tionchar na n-allmhairí lena mbaineann ar staid mhargadh an Aontais i gcás le haghaidh comhchosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo. Áireofar sa mheasúnú sin tosca amhail:
 - (a) ráta agus méid an mhéadaithe ar allmhairí an táirge ón Moldóiv lena mbaineann i ndearbhthéarmaí agus i dtéarmaí coibhneasta; agus
 - (b) éifeacht na n-allmhairí lena mbaineann ar tháirgeadh agus ar phraghsanna an Aontais, agus forbairt allmhairí ó fhoinsí eile á cur san áireamh an tráth céanna.

Ní liosta uileghabhálach é an liosta sin agus d'fhéadfaí tosca ábhartha eile a chur san áireamh freisin.

6. Féadfár na dleachtanna custaim is infheidhme ar shlí eile faoin gComhaontú Comhlachais a thabhairt isteach an athuir fad is gá chun gníomhú in aghaidh éifeachtaí díobhálacha táirgí cosúla nó táirgí atá in iomaíocht dhíreach leo ar mhargadh an Aontais.
7. I gcás inar gá gníomhú láithreach, de dheasca imthosca eisceachtúla, féadfaidh an Coimisiún, gan an nós imeachta a leagtar amach i mír 4 a leanúint agus tar éis dó an Coiste um Choimircí a bunaíodh le hAirteagal 3(1) de Rialachán (AE) 2015/478⁷ a chur ar an eolas, aon bheart coiscitheach is gá a dhéanamh.

Airteagal 5

Nós imeachta coiste

1. Déanfaidh an Coiste um Chód Custaim, a bunaíodh le hAirteagal 285 de(1) Rialachán (AE) Uimh. 952/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle⁸ cúnamh a thabhairt don Choimisiún i ndáil le hAirteagal 3(1) den Rialachán sin. Beidh an coiste sin ina choiste de réir bhrí Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.
2. Déanfaidh an Coiste um Choimircí, a bunaíodh le hAirteagal 3 de(1) Rialachán (AE) 2015/478 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle⁹ cúnamh a thabhairt don Choimisiún i ndáil le hAirteagal 4(1) den Rialachán sin. Beidh an coiste sin ina choiste de réir bhrí Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.
3. I gcás ina ndéantar tagairt don mhír seo, beidh feidhm ag Airteagal 5 de Rialachán (AE) Uimh. 182/2011.

Airteagal 6

Measúnú ar chur chun feidhme na mbeart léirscaoilte trádála

Beidh measúnú mionsonraithe ar chur chun feidhme na mbeart léirscaoilte trádála dá bhforáiltear sa Rialachán seo sa tuarascáil bhliantúil ón gCoimisiún maidir le cur chun feidhme an Limistéir Dhomhain Chuimsithigh Saorthrádála agus beidh ann, a mhéid is iomchuí, measúnú ar an tionchar sóisialta a bheidh ag na bearta sin sa Mholdóiv agus san Aontas. Cuirfear faisnéis faoi allmhairí na dtáirgí faoi Airteagal 1 (a) ar fáil gach mí ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin.

Airteagal 7

Teacht i bhfeidhm agus cur i bhfeidhm

Tiocfaidh an Rialachán seo i bhfeidhm an [25 Iúil 2023].

Beidh feidhm ag an Rialachán seo go dtí an [24 Iúil 2024].

⁷ Rialachán (AE) 2015/478 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Márta 2015 maidir le comhrialacha d'allmhairí ([IO L 83, 27.3.2015, lch. 16](#)).

⁸ Rialachán (AE) Uimh. 952/2013 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 9 Deireadh Fómhair 2013 lena leagtar síos Cód Custaim an Aontais (IO L 269, 10.10.2013, lch. 1).

⁹ Rialachán (AE) Uimh. 2015/478 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 11 Márta 2015 maidir le comhrialacha d'allmhairí (IO L 83, 27.3.2015, lch. 16)

Beidh an Rialachán seo ina cheangal go huile agus go hiomlán agus beidh sé infheidhme go díreach i ngach Ballstát.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

*Thar ceann Pharlaimint na hEorpa
An tUachtarán*

*Thar ceann na Comhairle
An tUachtarán*

RÁITEAS AIRGEADAIS REACTACH LE HAGHAIDH TOGRAÍ A bhFUIL
IMPLEACHT BHUISÉADACH ACU ATÁ TEORANTA GO HEISIACH DON
IONCAM

1. AINM AN TOGRA:

Togra le haghaidh Rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle maidir le bearta léirscaoilte trádála sealadach lena bhforlíontar na lamháltais trádála is infheidhme i dtaca le táirgí na Moldóive faoin gComhaontú Comhlachais idir an tAontas agus an Comhphobal Eorpach do Fhuinneamh Adamhach agus a gcuid Ballstát, de pháirt, agus an Mholdóiv, den pháirt eile.

2. LÍNTE BUISÉID:

Caibidil 12, Airteagal 120

An méid arna bhuiséadú le haghaidh na bliana 2023: EUR 21 590 300 000

3. TIONCHAR AIRGEADAIS

☐ Ní bheidh aon impleacht airgeadais ag an togra

☒ Ní bheidh tionchar airgeadais ar bith ag an togra ar chaiteachas ach beidh tionchar airgeadais aige ar ioncam – is mar seo a leanas a bheidh an éifeacht:

Líne bhuiséid	Ioncam	Tréimhse: cuid de 2023 - cuid de 2024* (EUR milliúin go dtí an chéad deachúil)
Airteagal 120 Caibidil 12 ¹⁰	<i>Tionchar ar acmhainní dílse</i>	0.3
Iomlán		

* Tréimhse bliana ó tháinig an Rialachán i bhfeidhm

Tá na ríomhanna bunaithe ar méideanna allmhairiúcháin de na táirgí ó 2021 a chumhdaítear leis an Rialachán atá beartaithe de bhreis ar an gcuóta bliantúil saor ó dhleacht. Ba é 2021 an bhliain dheireanach sular tugadh isteach bearta trádála uathrialacha.

Ar bhonn na ríomhanna thuas meastar caillteanas ioncaim acmhainní dílse traidisiúnta ón gCinneadh seo a bheith cothrom le EUR 0.366 milliún (ollmhéid, lena n-áirítear costais bhailiúcháin) x 0,75 = EUR 0.274 milliún don tréimhse atá i gceist.

¹⁰ Maidir le hacmhainní dílse traidisiúnta (dleachtanna talmhaíochta, tobhaigh shiúcra, dleachtanna custaim), ní mór na méideanna a luaitear a bheith ina n-ollmhéideanna, i.e. méideanna comhlána tar éis 25 % de na costais bhailiúcháin a bhaint astu.

4. BEARTA FRITHCHALAOISE

Chun calaois a chosc, an teideal chun leas a bhaint as na bearta trádála a bhunaítear leis an Rialachán seo atá beartaithe, ba cheart é a bheith faoi réir na gcoinníollacha ábhartha uile chun sochair a fháil faoin gComhaontú Comhlachais a bheith comhlíonta ag an Moldóiv, lena n-áirítear na rialacha maidir le tionscnamh na dtáirgí ábhartha agus na nósanna imeachta a bhaineann leis sin, agus faoi réir an Mholdóiv a bheith ag obair i ndlúthchomhar riaracháin leis an Aontas, lena bhforlíontar sa Chomhaontú Comhlachais.